

על סטיב ג'ובס ומקדשי האלף השלישי

פרופ' שולמית אלמוג*

בפרק המשלב ביקורת תרבות עם בדין ב"המפה והטריטוריה", מתאר מישל וולבק ציור שאינו קיים; יצירה דמיונית פרי עבודת גיבור הרומן, האמן ג'ד מרטן. כותרת היצירה היא "ביל גייטס וסטיב ג'ובס משוחחים

על עתיד עולם המחשבים" (מצרפתית - רמה איילון, בבל). הציור חושף את גייטס באמת שלו, כאדם המאמין באופן עמוק ומוחלט, ומתוך נינוחות מאושרת, במהלכהם הנכונים של "יד נעלמה" מסתורית ושל קפיטליזם הגון: "תהיינה אשר תהיינה היתהפוכות ודוגמאות-הנגד הגלויות, השוק, בסופו של דבר, תמיד צודק, טובת השוק מזוהה תמיד עם טובת הכלל." ג'ובס, לעומתו, מצוייר כשהוא כחוש מחולי, אחוז בכאבים ובספקות, ומבטו משקף עצבות לא-מוגדרת של פרידות. הוא וגייטס מצויירים כשהם שקועים במשחק שחמט, כשג'ובס נמצא לכאורה בעמדת נחיתות ברורה. ועם זאת, "היה זה ג'ובס, הקפוא במקומו, החלוש, הנתון בעמדה מפסידה, שעשה רושם שהוא מנהל את המשחק... נדמה שהוא יכול, בעזרת אינטואיציה מזהירה לגבי מוצר חדש, להשליט על השוק בבת אחת כללים חדשים".

אולם, מובן שג'ובס כמו גייטס, הפליא לנווט דרכו במיומנות עילאית לעבר קטיפת פרסי-העל שמציע השוק. ואמנם "קיצור תולדות הקפיטליזם" הוא כותרת חליפית שמציע ולבק לתמונה הבדיונית אותה הוא מתאר. אולם את ג'ובס, כנראה, לא הפעילה אמונה נינוחה ונלהבת בהגינות הקפיטליזם ובצדקתו, אלא שלהבת פנימית המזכירה כוח-יצירה אמנותי, והאדישה לפילוסופיה של הקפיטליזם. הבערה שניכרה בו מאפיינת לעיתים נביאים ומטיפים, כמו גם אמנים וממציאים גדולים.

ההמצאה הגדולה ביותר שנפלה בחיקו של ג'ובס, המצאה שאת המפרט המדוייק שלה נטל כנראה עימו, הייתה היכולת הייחודית ליצור ולתחזק בקרב המונים מערכות-הפעלה פנימיות-רגשיות. יכולת זו הנביעה את היחס האמוציונאלי המיוחד למוצרי החברה-האם הניכר בחסידי "אפל", ואת הציפייה הדרוכה, טעונת הרגש, בה המתנינו לכל התגלות חדשה שהאב-המייסד עמד להעניק להם את ההזדמנות לחוות לצידו. ג'ובס עצמו טיפח, כידוע, את הייחוד הזה בשורה

הפצי-פולחן אופייניים. אין זה מפתיע שמותו של ג'ובס נחווה כמות כהן גדול, שאפשר שיהפוך בזיכרון הקולקטיבי העתידי למעין אל.

קשה לדעת אם יעלה בכוחה של חברת "אפל" לשמר את הלהט האמוני האופף אותה, או שמא הפרידה מג'ובס היא גם פרידה מאותה יכולת מעוררת פליאה ליצור שדה של עיוות מציאות (Reality Distortion Field), שאפיינה כידוע את הצלחתה.

של אמצעים. למתבוננים מבחוץ בסניף "אפל" הממוקם בכל עיר גדולה בעולם (הסניף שבתמונה נמצא ברחוב ריג'נט במרכז לונדון) יש תחושה כי לפניהם מעין מקדש, ולא עוד חנות לרכישת מוצרים דיגיטליים. בתוך המקדש הזה משמשים בקודש אנשי המכירות, במדיהם הכחולים-שחורים ותגי השם הגדולים התלויים על צווארם, ומאפשרים להמון חסידים ותיקים וחדשים להצטרף לאחת החוויות המרגשות ביותר שחיים במאה העשרים ואחת עשויים לזמן. כל שנדרש לעשות, כדי ליטול חלק בריגוש הזה, הוא סיגול אישי של

* הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה